

PROGRAM NASTAVNOG PREDMETA ETIKA U SREDNJIM ŠKOLAMA

nastava etike izvodi se od prvog do četvrtog razreda srednjih stručnih škola i gimnazije kao izborni fakultativni predmet za učenike koji ne pohađaju vjeronauk

Cilj nastavnog predmeta

Cilj nastavnog predmeta Etika u srednjim školama je usvajanje osnovnih etičkih znanja, potrebnih za razvijanje sposobnosti moralnog prosuđivanja i etičkog argumentiranja, te orijentiranja u životu. Nastavni predmet etike sa svojim sadržajem njeguje i razvija kreativno mišljenje, razložno i razborito djelovanje utemeljeno na općim vrijednostima i ljudskim pravima. Tumačenjem mitova, legendi i bajki stvaraju se oslonci za moralno promišljanje i orijentiri u prosuđivanju svakodnevnog života. U osnovi ovog nastavnog predmeta je poticanje i razvijanje moralnih dimenzija ljudskog života.

Proučavanje pojedinačnog života kao i života u zajednici, vodi ka razvijanju osobnog identiteta i potrebi poštovanja drugih ljudi. Pojedinaac u društvu je suočen s različitim moralnim dilemama, usvaja vrijednosni sustav radi življenja u zajednici - obitelji, društvu, državi...

Učenici će se u toku proučavanja sadržaja nastavnog predmeta etika upoznati i s biotehničkim, psihološkim, sociološkim, filozofskim i povijesnim predmetnim područjima i koristiti znanja iz svih tih naučnih oblasti. Cilj je osposobiti učenike da razlikuju moralno od nemoralnog, da razvijaju kreativno i dijaloško sudjelovanje u etičkom promišljanju i rješavanju različitih životnih situacija, osobnih moralnih dilema kao i društvenih. Učenici trebaju steći uvid kako ti problemi pogađaju sve ljude (jer je cijeli svijet jedan veliki univerzum) i kako ih nije često moguće riješiti u izdvojenim skupinama nego tek u kreativnom dijalogu svih relevantnih naučnih pristupa i stajališta.

U četvrtim razredima iz etičkog područja otvorit će se misaone perspektive prema antropologiji, filozofiji, sociologiji, psihologiji kako bi se učenici osposobili za samostalno razmišljanje i sami stavrali na osnovi naučenog vlastitu vrijednosnu orijentaciju o moralnim pitanjima, o pitanjima smisla ljudske egzistencije, slobode, pravičnosti, odgovornosti i tolerancije .

Zadaci nastave etike

- odgajati učenike u duhu poštovanja i tolerancije drugih ljudi, njihovih religija i svjetonazora
- razvijati i unaprijediti sposobnost i spremnost na dijalog s drugima i prihvaćanje osnovnih etičkih principa i vrijednosti društvene zajednice
- razvijati kod učenika sposobnost, spremnost i ustrajnost u preuzimanju odgovornosti za sebe i za drugog kao pojedinac i član zajednice neovisno od klasne, nacionalne, rasne i vjerske pripadnosti
- očuvanje mira kao regionalni globalni zadatak kao i očuvanje prirodnih i životnih potencijala
- očuvanje identiteta i naroda kao i pravo čovjeka na socijalno, pravedno i političko sudjelovanje u društvu i zaštitu svih ljudskih prava
- povezivanje učeničkog promišljanja s povješću, filozofijom, sociologijom, književnošću, poviješću umjetnosti, psihologijom, ekologijom i drugim srodnim naukama i naučnim oblastima iz vizure etike

Metodika nastave etike

Proces učenja se odvija u međusobnom interaktivnom odnosu učenika i nastavnika, uspješnom organiziranju učenika s ciljem da se moralno odnose prema zahtjevima svoje okoline u školi i izvan nje, ponašaju se funkcionalno i korisno, poštujući vlastiti identitet i želje kao i identitete drugih i njihove životne perspektive

- nastavnici su moderatori koji prate proces rada učenika, unapređuju ga i usmjeravaju
- nastava se sastoji iz životnih i naučnih iskustava
- nastavne metode ne služe samo za prijenos znanja nego i za njegovo posredno spajanje s postojećim znanjima i iskustvima
- svakom učeniku treba omogućiti da između sadržaja materija i vlastitih mogućnosti stvori sliku o objektivnom svijetu
- metode su medijatori koji omogućavaju prijelaze iz subjektivnog u objektivno i obrnuto

Kognitivne metode

- posmatrati, slušati i opisivati
- čitati tekstove i analizirati
- sastaviti vlastite tekstove, zapise
- formulirati i postavljati pitanja
- postaviti i obrazlagati teze
- komentirati tekstove, situacije, načine ponašanja
- pričati i izmišljati priče
- uspostaviti analogiju
- kritički istraživati ...

Afektivne metode

- slušati glazbu i pjevati
- slušati recitacije i pisati pjesme
- gledati filmove
- slikati u trenutku inspiracije (apstraktno ili figurativno)
- igre sa svjetlošću
- plesati
- meditirati u zatvorenom prostoru ili prirodi
- uživati u stjecanju iskustava svim čulima

II. GODINA UČENJA (IV. STUPANJE STRUČNIH ŠKOLA I GIMNAZIJA) ČOVJEK U KRUGOVIMA ZAJEDNIŠTVA

Cilj nastave u II. godini učenja

Cilj nastave etike u drugom razredu srednjih škola trećeg i četvrtog stupnja složenosti (sva zanimanja) te gimnaziji (svi smjerovi) je kako živjeti u zajednici sa sviješću o osobnom identitetu i potrebi poštivanja drugih ljudi. U okviru nastavnog plana i programa za predmet Etika u drugom razredu pojedinac suočen s moralnim dilemama, stvara sustav vrijednosti radi življenja u krugovima zajedništva – obitelji, društvu i državi, te globalnoj zajednici. Druga godina učenja usredotočena je na moralno orijentiranje i etičko promišljanje sveukupnosti odnosa čovjeka u društvenom okružju.

Nastavne cjeline u drugoj godini

- I. ČOVJEK U DRUŠTVENIM ODNOSIMA**
- II. SUKOBI U ODNOSIMA**
- III. SLOBODA I MORAL**
- IV. DRŽAVA I DRUŠTVO**
- V. ČOVJEČANSTVO I GLOBALIZAM**

PRVO POLUGODIŠTE

- I. Čovjek u društvenim odnosima**
 - 1. Upoznavanje učenika sa NPP-om
 - 2. Susret s drugima (prijateljstvo i otvaranje za dijalog)
 - 3. Roditeljstvo i život u obitelji
 - 4. Ljubav (odnosi među spolovima i odgovornost)
 - 5. Autoritet (kritičnost, poštovanje osobe, moć i upotreba moći)

- II. Sukob u odnosima**
 - 6. Egoizam i njegove granice
 - 7. Ja i drugi
 - 8. Forme i stupnjevi egoizma
 - 9. Razlike i legitimnost interesa
 - 10. Moralna i pragmatična odluka
 - 11. Esej (Egoizam i sukob interesa)

- III. Sloboda i moral: reguliranje odnosa**
 - 12. Sloboda i granice slobode
 - 13. Sloboda drugoga i samovolja (rad na tekstovima)
 - 14. Zlatno pravilo (vrlina, sreća, suosjećanje)
 - 15. Utvrđivanje gradiva (Sukobi u odnosima; Sloboda i moral)
 - 16. Sistematizacija gradiva i prijedlog zaključnih ocjena za prvo polugodište

DRUGO POLUGODIŠTE

17. Egzistencija i sloboda
18. Osobnost i život u zajednici
19. Poštivanje društvenih pravila i zakona (radionica – izvori Ustav BiH i Obiteljski zakon Brčko Distrikta)

IV. Društveni odnosi i država

20. Građansko društvo i država
21. Suživot i tolerancija
22. Pravna država
23. Izazovi demokracije
24. Etičke vrijednosti demokracije
25. Radionica (Slučaji sudske prakse, posjet Skupšini i sudovima Brčko Distrikta)
26. Ljudska prava (građanska i politička prava)
27. Ekonomska i socijalna prava, kulturna prava, ekološka i druga prava i slobode
28. Vježba (Ustav BiH – Ljudska prava i slobode)
29. Ponavljanje gradiva (Društveni odnosi i država)
- 30.

V. Čovječanstvo i globalizacija

31. Globalno društvo i međunarodna zajednica
32. Regulacija međunarodnih odnosa
33. Radionica – (Deklaracije, konvencije i institucije)
34. Pravednost u međunarodnim odnosima
35. Pravedna raspodjela dobara
36. Sistematizacija gradiva i prijedlog zaključnih ocjena

PREPORUČENA LITERATURA

1. Anthony Giddens, *Sociologija* (Izdavač na srpskom jeziku Ekonomski fakultet Beograd), Čugura print, 2007.
2. Gordana Vukadinović: *Teorija države i prava*, Novi Sad, 2007.
3. Akademik prof. dr. Svetomir P. Stožinić: *Filozofija života* (Izdavač- Slobomir P Univerzitet, Bijeljina
4. Salih Fočo: *Sociologija*, Svjetlost Sarajevo, 1998.
5. Slavo Kukić: *Sociologija*, udžbenik za gimnazije, Publishing Sarajevo, 2003.
6. Demokratija i ljudska prava, udžbenik za srednje škole, Civitas, BiH
7. Umberto Eco: “Pape Satan Aleppe, Hronika fluidnog društva, Geopoetika, 2016.
8. Ustav BiH
9. Skupina autora: *Upoznaj ustav i ono što ti pruža*, Comy-prof, Sarajevo, 2013.